

ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ З УТИЛІЗАЦІЇ НЕПРИДАТНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ

Проскурова Я.О.¹, Кубарева І.В.¹, Євсєєва Л.В.²

Кафедра соціальної фармації¹

Національний фармацевтичний університет м. Харків, Україна

Громадська організація «Соціальна та екологічна безпека»²

Ya.proskurova@gmail.com

Проблема наявності фармацевтичних речовин (ФР) у навколишньому середовищі стала останнім часом темою публічних обговорень у багатьох країнах світу щодо шляхів їх надходження та ризиків для людей і, загалом, живих організмів. Одним з шляхів такого забруднення є потрапляння ФР у навколишнє середовище під час неправильної утилізації непридатних лікарських засобів (ЛЗ).

З огляду на зазначене, нами проведено аналіз європейського досвіду з утилізації непридатних ЛЗ. За результатами аналізу встановлено, що Директива 2004/27/ЄС передбачає зобов'язання уповноважених органів країн-членів ЄС щодо впровадження відповідних схем збору непридатних ЛЗ. Однак ця директива не містить конкретних рекомендацій для практичної реалізації таких схем. Разом з тим, у більшості європейських країн функціонують програми збору непридатних ліків від населення, при цьому зазначені програми мають значні відмінності залежно від країн, у яких функціонують. Реалізація програм з утилізації ЛЗ відбувається на національному, регіональному або місцевому рівні, а витрати покриваються за рахунок різних зацікавлених сторін. До країн, в яких фахівці фармації зобов'язані брати участь у програмах з утилізації ЛЗ, належать Бельгія, Хорватія, Німеччина, Естонія, Франція, Ісландія, Ліхтенштейн, Литва, Норвегія, Велика Британія. У цих країнах чинне законодавство містить норми з обов'язкового фінансування програм з утилізації ЛЗ, при цьому передбачено здійснення державного нагляду у зазначеній сфері. В інших країнах ЄС програми з утилізації ЛЗ передбачають добровільну участь суб'єктів господарювання, наприклад, у відповідних державних програмах, в ініціативах аптечних мереж та інше. Разом з тим, не всі схеми збору непридатних ЛЗ у ЄС є достатньо ефективними. Так, у Литві з 2009 р. відповідальна компанія зі збору непридатних ЛЗ припинила свою діяльність у результаті недостатньо налагодженої системи збору.

Аналіз наукової літератури дає зрозуміння, що проблема збору та утилізації непридатних ЛЗ вимагає скоординованих зусиль численних зацікавлених сторін. Основними факторами, що визначають ефективність її вирішення є: поведінка споживача; рівень обізнаності всіх зацікавлених сторін; прозорість та однозначність юридичних норм та вимог щодо поводження з фармацевтичними відходами; наявність дієвих механізмів функціонування та фінансування програм збору та утилізації непридатних ЛЗ.

Таким чином, враховуючі євроінтеграційні процеси, що відбуваються в Україні та з огляду на необхідність формування ефективної політики екологічної безпеки, вважаємо перспективними подальші наукові дослідження з розробки національної програми утилізації непридатних ЛЗ.